

**แบบคำถามที่ประชาชนให้ความสนใจ และสอบถาม**  
**ประจำเดือน มิถุนายน ๒๕๖๘**  
**ส่วนการทะเบียนทั่วไป**

\*\*\*\*\*

**คำถามที่ ๑.** กรณีมีหนังสือแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการการรับผู้เยาว์อายุ ๑๕ ปี เป็นบุตรบุญธรรม จะต้องพาคู่สมรสและผู้เยาว์ไปที่สำนักทะเบียนอำเภอด้วยหรือไม่ หากทั้งคู่ไม่สะดวกเดินทางมาจากผู้เยาว์เรียนอยู่ต่างประเทศ ส่วนคู่สมรสต้องเดินทางไปทำงานต่างประเทศไม่สะดวกกลับมาประเทศไทย จะต้องดำเนินการอย่างไร ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**คำตอบ** เมื่อคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอนุมัติให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ ให้ผู้รับบุตรบุญธรรมนำหนังสือแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการฯ ไปยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมต่อนายทะเบียนภายใน ๖ เดือน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งอนุมัติ ได้ ณ สำนักทะเบียนอำเภอ สำนักงานเขต สถานีทูต/กงสุลไทย ได้ทุกแห่ง โดยไม่ต้องคำนึงถึงภูมิลำเนาของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง กรณีผู้เป็นบุตรบุญธรรมที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องให้ความยินยอมด้วย (กรณีไม่มาให้ความยินยอมต่อหน้าเจ้าหน้าที่ให้ทำหนังสือให้ความยินยอมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม หรือบุตรบุญธรรม) และถ้าผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมมีคู่สมรสต้องให้ความยินยอมด้วย ซึ่งการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย

**ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ**

**พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒**

**มาตรา ๒๐** ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอมิมีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดี ส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด

**กฎกระทรวง ฉบับที่ ๙ (พ.ศ. ๒๕๔๓) ออกตามความในพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒**

**ข้อ ๑๑ (๖)** หนังสือแสดงความยินยอมของคู่สมรสหรือคำสั่งอนุญาตของศาลแพ่งการให้ความยินยอมของคู่สมรส (ถ้ามี)

**ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๔๑**

**ข้อ ๒๙** เมื่อมีผู้ร้องขอจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม ณ สำนักทะเบียนอำเภอโดยผู้จะเป็นบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ให้นายทะเบียนดำเนินการดังนี้

(๑) ตรวจสอบคำร้อง หลักฐานตามข้อ ๘ ของผู้ร้อง และหนังสือแจ้งการอนุมัติของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมายว่าด้วยการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม

(๒) ตรวจสอบว่าผู้ร้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขแห่งกฎหมายหรือไม่

(๓) ดำเนินการตามข้อ ๒๘ (๓) (๔) (๕) และ (๖) โดยบันทึกข้อความในช่องบันทึกเกี่ยวกับเลขที่วันเดือนปี ของหนังสือแจ้งอนุมัติของคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไว้ในช่องบันทึกด้วย

คำถามที่ ๒...

**คำถามที่ ๒.** กรณีเปลี่ยนชื่อสกุลบุตรอายุยังไม่บรรลุนิติภาวะ บิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสและไม่ได้อยู่ด้วยกัน ไม่สามารถติดต่อบิดาได้ หากประสงค์ทำเรื่องเปลี่ยนชื่อสกุลของบุตรมาใช้ชื่อสกุลของมารดา ต้องใช้เอกสารอะไรบ้างในการยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**คำตอบ** กรณีมารดาประสงค์ให้บุตรผู้เยาว์เปลี่ยนมาใช้ชื่อสกุลของตนเอง กรณีไม่ปรากฏบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย มารดาสามารถยื่นคำขอตามแบบ ข.๑ ต่อนายทะเบียนท้องที่ ณ สำนักงานเขต หรือที่ว่าการอำเภอที่บุตรผู้เยาว์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เมื่อนายทะเบียนท้องที่ออกหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕ กรณีการเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา) ให้แล้ว จึงนำไปเป็นหลักฐานในการยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑ ต่อนายทะเบียนอำเภอหรือนายทะเบียนท้องที่แห่งที่บุตรผู้เยาว์มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือแห่งอื่น เพื่อแก้ไขชื่อสกุลของบุตรผู้เยาว์ในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ตามระเบียบสำนักทะเบียนกลาง ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕ เอกสารประกอบการยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุล กรณีการเปลี่ยนชื่อสกุลตามมารดา ได้แก่

- บัตรประจำตัวประชาชนของมารดา (ผู้ยื่นคำขอ ข.๑)
- บัตรประจำตัวประชาชนของผู้เยาว์ หรือสูติบัตรกรณีบุตรอายุยังไม่ครบ ๗ ปีบริบูรณ์

เอกสารประกอบการยื่นคำร้องขอแก้ไขชื่อสกุลของบุตรในทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ได้แก่

- สำเนาทะเบียนบ้าน (ท.ร.๑๔) ฉบับจริง
- หนังสือสำคัญแสดงจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อสกุล (ข.๕) ของบุตรผู้เยาว์
- บัตรประจำตัวประชาชนของมารดา (ผู้ยื่นคำร้อง ท.ร.๓๑)
- บัตรประจำตัวประชาชนของบุตรผู้เยาว์ หรือสูติบัตรกรณีบุตรอายุยังไม่ครบ ๗ ปีบริบูรณ์

**ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ**

**ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**

**มาตรา ๑๕๔๗** เด็กเกิดจากบิดามารดาไม่ได้สมรสกัน จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อเมื่อบิดามารดาได้จดทะเบียนสมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

**มาตรา ๑๕๖๑** บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา

ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

**หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๗**  
**เรื่อง การเปลี่ยนชื่อสกุลของบุตร (ข้อ ๑.๒ / อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคล หน้า ๒๓๔ - ๒๓๖)**  
**ระเบียบสำนักทะเบียนกลางว่าด้วยการจัดทำทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๑๑๕**

**คำถามที่ ๓.** กรณีจดทะเบียนหย่าแล้วประสงค์ใช้ชื่อสกุลของคู่หย่า และคู่หย่าให้ความยินยอมสามารถทำได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**คำตอบ** ไม่สามารถกระทำได้นอกจากขัดต่อมาตรา ๑๓ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่บัญญัติไว้ว่า “เมื่อการสมรสสิ้นสุดลง ด้วยการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่ง กลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน” ประกอบกับการตกลงเรื่องการใช้ชื่อสกุลของคู่สมรสตามมาตรา ๑๒ แห่งพระราชบัญญัติเดียวกัน ย่อมสามารถกระทำเฉพาะในขณะที่การสมรสยังไม่สิ้นสุดลงเท่านั้น

เมื่อการสมรส...

เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าโดยความยินยอม สิทธิตามกฎหมายในเรื่องการใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งย่อมสิ้นสุดลงด้วย เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายในการให้สิทธิคู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน เพื่อให้ครอบครัวมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถาบันครอบครัว ที่อาจแสดงผ่านการใช้ชื่อสกุลเดียว

#### ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

**พระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. ๒๕๐๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๘**

**มาตรา ๑๒** คู่สมรสมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งตามที่ตกลงกัน หรือต่างฝ่ายต่างใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

การตกลงกันตามวรรคหนึ่ง จะกระทำเมื่อมีการสมรสหรือในระหว่างสมรสก็ได้

ข้อตกลงตามวรรคหนึ่ง คู่สมรสจะตกลงเปลี่ยนแปลงภายหลังก็ได้

**มาตรา ๑๓** เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงด้วยการหย่าหรือคำพิพากษาให้เพิกถอนการสมรส ให้ฝ่ายซึ่งใช้ชื่อสกุลของอีกฝ่ายหนึ่งกลับไปใช้ชื่อสกุลเดิมของตน

**คำถามที่ ๔.** บิดาประสงค์ขอจดทะเบียนรับรองบุตร แต่มารดาอยู่ต่างประเทศไม่สามารถมาลงลายชื่อให้ความยินยอมในการจดทะเบียนรับรองบุตรต่อหน้าเจ้าหน้าที่ ณ สำนักทะเบียนได้ มารดาสามารถไปลงลายมือชื่อแสดงความยินยอมต่อหน้าเจ้าหน้าที่ที่กงสุลไทยประจำประเทศนั้น แล้วส่งเอกสารมาประกอบการพิจารณาในการจดทะเบียนรับรองบุตรได้หรือไม่ ขอทราบแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**คำตอบ** กรณดังกล่าวบิดาประสงค์จดทะเบียนรับรองบุตร แต่มารดาไม่สามารถมาให้ความยินยอมต่อหน้าเจ้าหน้าที่ได้ ให้มารดาทำหนังสือยินยอมผ่านกรมการกงสุลประจำประเทศนั้นส่งมาที่ประเทศไทย เมื่อบิดาได้รับหนังสือยินยอมสามารถนำเอกสารนั้นไปยื่นขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักทะเบียนอำเภอ/เขต ได้ทุกแห่ง

**เอกสารที่ใช้ในการจดทะเบียนรับรองบุตร** (กรณีเป็นเอกสารภาษาต่างประเทศต้องผ่านการรับรองการแปล)

๑. บัตรประจำตัวประชาชน /ยืนยันตัวตนผ่านแอปพลิเคชัน ThaiD

๒. หนังสือเดินทาง/ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว กรณีเป็นชาวต่างชาติ

๓. หนังสือยินยอม (กรณีฝ่ายมารดาหรือเด็กไม่สามารถมาให้ความยินยอมด้วยตนเองต่อหน้าเจ้าหน้าที่ ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งไปยังเด็กและมารดา ภายใน ๖๐ วัน (กรณีในประเทศ) และภายใน ๑๘๐ วัน (กรณีต่างประเทศ)

๔. คำสั่งศาลและหนังสือรับรองคดีถึงที่สุด (ใช้แทนกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้)

๕. พยานบุคคล จำนวน ๒ คน (ต้องเป็นบุคคลบรรลุนิติภาวะ ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นผู้เสมือนไร้ความสามารถ ไม่เป็นบุคคลที่หูหนวก เป็นใบหรือจักษุ

#### ค่าธรรมเนียม

๑. จดทะเบียนรับรองบุตรในสำนักทะเบียน ไม่เสียค่าธรรมเนียม

๒. จดทะเบียนรับรองบุตรนอกสำนักทะเบียน ฉบับละ ๒๐๐ บาท โดยให้ผู้ขอจัดพาหนะให้ ถ้าผู้ขอไม่จัดพาหนะให้ ผู้ขอต้องชดใช้ค่าพาหนะให้แก่นายทะเบียนตามสมควร

๓. การคัดสำเนา ฉบับละ ๑๐ บาท

ข้อกฎหมาย...

## ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

### ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

**มาตรา ๑๕๔๘** บิดาจะจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดา

### พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว

**มาตรา ๑๙** ในกรณีที่มาขอจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาอยู่ในฐานะให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน ถ้าเด็กและมารดาคนหนึ่งคนใดหรือทั้งสองคนไม่มาให้ความยินยอมด้วยตนเองให้นายทะเบียนมีหนังสือสอบถามไปยังผู้ที่ไม่มาว่าจะให้ความยินยอมหรือไม่ เมื่อนายทะเบียนได้รับหนังสือแจ้งความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวหรือบุคคลดังกล่าวได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน แต่ถ้านายทะเบียนไม่ได้รับแจ้งความยินยอมภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้นายทะเบียนแจ้งให้ผู้ขอจดทะเบียนทราบถึงเหตุที่ไม่อาจรับจดทะเบียนได้โดยไม่ชักช้า

บิดาจะร้องขอให้นายทะเบียนไปจดทะเบียนนอกสำนักทะเบียนก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง

**คำถามที่ ๕.** ขอสอบถามในการใช้ชื่อสกุลในสูติบัตรของเด็กกรณีบิดาและมารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสต่อมามารดาตั้งครรภ์ได้ ๔ เดือน บิดาของเด็กได้เสียชีวิตลง ขอสอบถามว่าในกรณีดังกล่าวเด็กสามารถใช้ชื่อสกุลของบิดาที่เสียชีวิตได้หรือไม่ ขอความอนุเคราะห์อ้างอิงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

**คำตอบ** กรณีมารดาประสงค์ให้บุตรผู้เยาว์เปลี่ยนไปใช้ชื่อสกุลของบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแต่บิดาเสียชีวิตแล้ว จึงไม่อาจให้ความยินยอมให้บุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายใช้ชื่อสกุลของตนได้ ในกรณีนี้ มารดาย่อมสามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้บุตรผู้เยาว์เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาเสียก่อน มารดาจึงจะสามารถยื่นคำขอเปลี่ยนชื่อสกุลให้แก่บุตรผู้เยาว์ จากชื่อสกุลของมารดา ไปเป็นชื่อสกุลของบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายได้ ตามนัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๗ และมาตรา ๑๕๖๑ ประกอบกับหนังสือกระทรวงมหาดไทยที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ และหนังสือกรมการปกครองที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๓๐๙๘ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓

## ข้อกฎหมาย/หนังสือสั่งการ

### ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

**มาตรา ๑๕๔๗** เด็กเกิดจากบิดามารดาไม่ได้สมรสกัน จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร

**มาตรา ๑๕๖๑** บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดา

ในกรณีที่บิดาไม่ปรากฏ บุตรมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของมารดา

หนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๔๐๒/ว ๑๓๐๓ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๒๗ เรื่อง การใช้ชื่อสกุลของบุตร (ข้อ ๒.๒ /อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคล หน้า ๒๓๔ - ๒๓๖)

หนังสือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ ๓๐๙๘ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เรื่อง การขอการใช้ชื่อสกุลของบุตร จากชื่อสกุลของมารดาไปใช้ชื่อสกุลของบิดา (อยู่ในคู่มือทะเบียนชื่อบุคคล หน้า ๒๗๙ - ๒๘๒)